

De viool *van de* vijand

Marie's ouders maken een
vreselijke inschattingsfout als er
twee Duitse soldaten in de buurt
worden gestationeerd

DAPHNE
VAN RAPENBURGH

DAPHNE van RAPENBURGH

De viool van de vijand

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

1

10 mei 1940

Vroeger dan op andere werkdagen zat Marie van Maarsen in de bus van het streekvervoer die haar naar huis zou brengen.

Moeder zou er wel van opkijken als ze haar binnen zag komen, mijmerde Marie, want zij zou het slechte nieuws nog niet gehoord hebben. De krant kwam pas in de namiddag en het nieuws via de radio horen was niet mogelijk in ‘huize Van Maarsen’ zoals moeder hun weinig comfortabele huisje weleens gekscherend noemde. Maar er echt over klagen deed moeder niet. Dat was bij zus Sofie wel anders. Die had geen goed woord over voor wat zij noemde ‘het armoedige kot,’ dat eenzaam in de polder van het dorp Wellenburg stond en verstoken was van elektriciteit en gas. Ja, Sofie mopperde vaak maar zorgde er wel voor dat vader en moeder het niet hoorden. En dat was niet eerlijk, vond Marie terwijl ze uit de bus stapte om het laatste stuk te voet af te leggen. Een afstand van meer dan een kilometer. Vanaf de eerste meters kon ze in de verte het huisje al zien. Althans, de plek waar het stond, want het hele erf was omringd door populieren van wel tien meter hoog. Die waren nog maar enkele weken geleden ontsproten in het mooiste groen van het jaar. Het groen van de meimaand waarbij alles tot leven leek te komen met dansende kievieten boven het weiland en dartele lammetjes in het gras.

Wat jammer dat zo’n mooie zonnige dag zo droevig was begonnen met de tranen van mevrouw Bloch, ging het door Marie heen. En wat snikte mevrouw toen ze hortend zei:

‘Heb je het al gehoord, Marie, dat de Duitsers ons land zijn binnengevallen en dat er zwaar wordt gevochten door onze dappere jongens? O, ik hoop toch zo dat hun verzet helpt, anders gaat het er slecht uitzien voor Nederland, zeker voor ons als Joden. Dat weten we nog van de ‘Kristallnacht’ een paar jaar geleden in Duitsland. Of weet je dat niet?’

Nee, dat wist Marie niet en ze had dat ook met enige schroom gezegd. Maar mevrouw bleef gelukkig vriendelijk en had geantwoord: ‘Ach, ik begrijp het, hoor kind, je bent nog maar veertien. En weet je wat? Ga maar weer terug naar huis, ik ben voor de rest van de dag uit m’n doen en daarom liever alleen. Dag! Tot morgen!’

Zodoende liep Marie de Vuurtorenweg af tot ze bij het smalle paadje was, dat via de onderdijk bij het draaibruggetje uitkwam.

‘En dan goed op de plank blijven lopen en vooral niet tegen de leuning hangen,’ was vaders waarschuwing dikwijls. Een waarschuwing waarop Sofie laatst proestend van het lachen zei: ‘Maar een leuning is toch om te leunen!?’

‘Nee, deze niet!’ had vader toen met stemverheffing geantwoord. ‘Dit bruggetje is niet door een vakman gemaakt. De leuning is te hoog en daardoor topzwaar geworden. Weten jullie nog wat jullie moeder is overkomen in het najaar?’

Ja, dat wisten ze maar al te goed. Moeder kwam na haar bezoek aan opoe laat thuis en was door de storm tegen de brugleuning geblazen. Daardoor sloeg de brug om en kwam moeder in de diepe sloot terecht. Moeder kon niet zwemmen en was door vader uit het water gehaald nadat hij haar noodkreten had opgevangen. En dat was moeders redding geweest, want tussen de sloot en het huis lag een weiland van minstens vijftig meter.

Daar liep Marie nu en ze zag haar jongere zusjes op de stoep touwtjespringen. Dus die waren ook naar huis gestuurd, bedacht Marie, dan zal moeder het nieuws al weten en ook niet blij zijn, net als mevrouw Bloch...

Maar moeder reageerde heel anders dan Marie had verwacht. Moeder zei: 'Ja, ik hoorde het van de kleintjes, die werden ook naar huis gestuurd.'

'En bent u er dan niet van geschrokken?' vroeg Marie, 'Mevrouw Bloch was nogal van streek.'

'Ach ja, je hebt altijd van die mensen die meteen leeuwen en beren op hun weg zien,' vond moeder. 'Veel armer dan nu kunnen we toch ook niet worden. Ik hoor weleens van mensen om me heen dat we in een rijk land wonen omdat we Nederlands-Indië hebben, de zogenoemde 'Gordel van Smaragd' met grote theeplantages. Nou, daar merk ik niks van, hoor. Ik kan met goed fatsoen nog geen pakje thee kopen en m'n moeder ook niet. En jij en je zusjes merken ook niks van die rijkdom. Jullie lopen ook liever met een poppenwagen dan met een schoenendoos aan een touwtje. Dus ik zal wel zien hoe het loopt. Wie weet krijgen we het wel een stuk beter, want die Hitler heeft in Duitsland al een heleboel werklozen aan een baan geholpen en daardoor is-ie best wel geliefd. Wiens brood men eet, wiens taal men spreekt. En nu moet je je jas uitdoen en me helpen met het fornuis versjouwen, jij bent potiger dan Hester.'

Hester was het twee jaar jongere zusje van Marie en hielp, sinds ze van school was gekomen, moeder in de huishouding.

'Je komt me goed gelegen, Marie,' vervolgde moeder. 'De kamer krijgt een voorjaarsbeurt, dus die moet leeg. Dan kunnen wij de vloerkleden kloppen en kan Hester de kamer vegen en dweilen. Maar dan moet Tini eerst de schoorsteen vegen, anders doen we alles voor niets. Roep jij d'r maar even.'

Dat deed Marie en daar kwam Tini binnen met de haar eigen kordate stappen en altijd weer die vage trotse glimlach omdat zij, als tienjarige, de enige van moeders zeven dochters was die het dak op durfde te gaan.

'Die van de keuken moet ook geveegd, hoor!' zei moeder terwijl ze met Tini naar buiten liep. 'Daar is na de vriespe-

riode niet meer gestookt, dus zal er wel een nest in zitten...'

Even later lag er op de kranten onder de schouw een vogelnestje met vier eieren waarvan er twee stuk waren gegaan door de steen van Tini. 'Ach, wat zielig voor hun vader en moeder!' riep Anne, de jongste.

'Helemaal niet zielig,' vond moeder, 'Tini legt het nestje gewoon terug in de dakgoot...'

'En als het dan gaat regenen?' klonk Anne weer.

'Dan brengen we ze een paraplu,' antwoordde moeder wat snibbig. 'En ga nu maar weer touwtjespringen, want we hebben geen tijd voor je gemakker.'

Het was voor Marie en haar zus flink aanpakken die dag, want voor vier uur 's middags moest alles klaar zijn. Dan moest het fornuis gepeetst en wel in de keuken staan en worden aangemaakt zodat moeder het eten kon koken. Grote pannen eten, want de drie oudsten lustten nogal wat na een lange dag van werken en dan nog een uur fietsen. Ze vroegen soms wel drie keer of ze nog iets mochten, want zelf pakken mocht niet van moeder. Je moest het altijd vragen en dan nog netjes ook, anders deed moeder net of ze je niet hoorde.

Maar 's zondags werden er minder aardappelen gegeten, dan was er vlees bij. Heerlijk vlees, dat de hele dag op het oliestel had staan pruttelen. En soms, als moeder het kon missen, was er op woensdag een bal gehakt bij het eten. Dat moest Hester dan halen bij een slager op een ander dorp en dat was anderhalf uur lopen. Maar dat was goed voor haar, vond moeder. Anders kwam ze nooit meer onder de mensen. Op vrijdag was er ook weleens vis. Blanke aal die Dirk had meegebracht.

Dirk de Lange viste samen met zijn vader en broer op aal en kwam dikwijls bij de familie over de vloer om met vader Van Maarsen te dammen. Vader was daar blij om. Hij vond het een genoegen om eens van gedachten te wisselen met een man, ook al was Dirk nog maar achttien. En dat Dirk

misschien een oogje had op een van z'n dochters, dat had vaders interesse niet.

Maar zijn dochters wel, althans de drie oudsten. Ze sliepen met z'n drieën op een kamertje en als Dirk was geweest, begonnen ze met hun vermoedens. 'Hij komt voor jou, Sofie,' wist Gerda, de jongste van de drie.

'Zeg, doe mij een lol,' was het antwoord van Sofie. 'In mijn ogen is-ie nog maar een snotneus, bovendien hoef ik geen knul met een pet en klompen. Doe mij maar een vent met een hoed.'

'Onder de hoed zit arremood,' grinnikte Gerda.

'En onder de pet zit luizenvet,' sneerde Sofie.

'Ik heb zomaar het gevoel,' kwam Lotte voorzichtig, 'dat-ie op Marie valt.'

'Op Marie?' riep Gerda ongelovig, 'Marie is nog een kind!'

'Dat valt best mee, hoor,' vond Sofie. 'Zo veel verschilt ze niet met jou, Gerda. Jij wordt in augustus zestien en Marie in oktober vijftien. Daar komt nog bij dat Marie wat meer in d'r vlees zit dan jij. Kijk maar naar d'r bloesje, dat is bij haar beter gevuld dan bij jou. Bij jou is het: twee erwtjes op een plankie...'

'O... heb je weer wat op me gevonden?' reageerde Gerda met overslaande stem door het gevoelige onderwerp. Ze wist maar al te goed dat ze de minst mooie was van de drie oudsten. En nu leek ze het ook nog te verliezen van Marie. Bah... eigenlijk waren zussen rotmeiden. En ook weer niet, want de jongsten waren wel lief en Lotte had nooit aanmerkingen.

Ook nu weer niet want ze zei: 'Ik hoorde de melkboer laatst tegen moeder zeggen: vrouw Van Maarsen, je hebt een stel mooie meiden op de wereld gezet. En daar bedoelt de melkboer ons allemaal mee. En wat ik nog wilde zeggen over Dirk,' vervolgde Lotte die weinig zin had in de donderbui die nu tussen haar zussen hing, 'jullie moeten eens naar hem kijken als-ie aan het dammen is met vader en Marie

komt binnen, dan heeft-ie ineens een heel andere kleur en een vreemde blik in z'n ogen.'

'Marie liever dan ik...' vond Sofie. En doordat ze alle drie in bed stapten, bleef het daarna stil.

Oorlog heeft soms een vriendelijk gezicht

Marie van Maarsen is de middelste van zeven dochters. Als de oorlog uitbreekt, gaat er steeds meer mis door de grote inschattingsfout van haar vader om twee vriendelijk lijkende Duitse mannen binnen te laten in hun leven. Hij ziet in deze knappe mannen uitstekende huwelijkskandidaten voor zijn dochters, maar die keuze komt het gezin door te staan.

Dirk de Lange is visser en een zachtaardige jongeman. Hij voelt zich aangetrokken tot Marie, maar mag van zijn vader niet meer met het gezin Van Maarsen omgaan als blijkt dat er af en toe Duitse soldaten bij hen over de vloer komen. Onder druk van zijn ouders verlooft hij zich met de verwende Grietje Mulder, maar hij kan Marie niet vergeten.

De van oorsprong Vlaamse **Daphne van Rapenburgh** schreef eerder al historische streekromans in de Marskramer-trilogie. *De viool van de vijand* speelt zich af in een tijd die zij zelf heeft meegemaakt, want de auteur is al ver in de tachtig.

Z&K

ISBN 978 90 2053 773 4 NUR 344

9 789020 537734

www.zomerinkeuning.nl